

1. UVOD

Ovaj rad proučava uporabu tekstnih veznih sredstava – konektora i interpunkcije – u hrvatskome i francuskome jeziku na području znanstvenoga diskursa. Termin *konektor* pripada relativno mladoj grani lingvistike – lingvistici teksta – a njegovo je proučavanje potrebno provoditi na nadrećeničnoj razini, razini teksta ili diskursa, koja je svojevrsni okvir navedenim tekstnim jezičnim sredstvima s vrlo sličnom ulogom u tekstu, ulogom organizacije i oblikovanja, odnosno povezivanja ili odvajanja elemenata koji čine veću cjelinu. Po svojoj su prirodi konektori i interpunkcija oprečni: konektori su sastavljeni od leksičko-jezičnoga materijala (leksema i leksija), dok je interpunkcija poseban sustav znakova koji se pridodaje leksičkome materijalu unutar teksta. Zajedničkom crtom možemo smatrati i njihov rubni položaj u znanosti o jeziku koji se iščitava upravo iz njihova obrađivanja u literaturi ili/i uporabe u različitim tekstnim vrstama.

Odabir znanstvenoga diskursa kao okružja za proučavanje navedenih jezičnih sredstava nije slučajan. Uvriježeno je mišljenje da su u znanstvenome diskursu konektori toliko izrazito zastupljeni da se upravo uporaba konektora smatra jednim od njegovih temeljnih obilježja, što je rezultat jake tekstne kohezije i koherencije. Uz to odabir jednoga tipa diskursa bitan je u prvome redu zbog različitosti uporabe i konektora i interpunkcije u različitim tipovima diskursa, kao i zbog problematike vezane uz različite podjele jezika na tipove diskursa. Nadalje riječ je o jezičnome podsustavu koji slovi kao najobjektivniji, najprecizniji i najstroži u poštivanju pravila, kako onih koji se tiču samoga znanstvenoga istraživanja, tako i onih koji se odnose na objavljivanje znanstvenih tekstova – drugim riječima, na način uobličavanja znanstvene misli u jezik. Takve odlike čine upravo ovaj tip diskursa (po)najboljim izborom za analizu odabranih jezičnih pojava jer je mogućnost pogreške u jezičnoj uporabi svedena na najmanju moguću mjeru, što je posebno važno kada je riječ o pisanju interpunkcijskih znakova.

Na samom ćemo početku dati teorijsku podlogu i metodološki okvir na kojima se rad temelji. Nakon toga slijedi poglavlje o znanstvenome diskursu uz opis opreke između pristupa koji s jedne strane zastupa funkcionalna stilistika, a to je podjela jezika na funkcionalne stilove, te s druge strane pristupa podjeli jezika na tipove

diskursa koji je okosnica novijih disciplina kao što su analiza diskursa, diskursna stilistika itd. K tomu govorimo o jezičnome oblikovanju znanstvenodiskursnih tekstova, raslojavanju znanstvenoga diskursa na vrste i žanrove. Potom opisujemo strukturu znanstvenoga članka, a osvrćemo se i na druge podjele u znanosti, poput podjele na znanstvena područja, polja i grane.

Četvrto poglavlje prikazuje načine definiranja konektora u francuskome i hrvatskome jeziku. Na temelju relevantne literature utvrdit ćemo kad su se u gramatikama hrvatskoga i francuskoga jezika počeli spominjati konektori te usporediti načine njihova definiranja. Zatim ćemo odabrati onu podjelu hrvatskih i francuskih konektora na vrste koja će nam poslužiti kao temelj za analizu uporabe konektora u znanstvenome diskursu. Posebno će nas zanimati postoje li u hrvatskome jeziku određeni konektori koji se ne javljaju u francuskome i obratno. Istaknut ćemo semantička i druga svojstva onoga dijela hrvatskih i francuskih konektora koji pokazuje visok stupanj višefunkcionalnosti. Osvrnut ćemo se i na odnos konektora s bliskim rečeničnim jezičnim kategorijama poput veznika, modalnih riječi, priloga i čestica, kao i s drugim nadrečeničnim sredstvima koja sudjeluju u oblikovanju teksta.

Sljedeći je korak određenje i usporedba interpunkcijskih sustava hrvatskoga i francuskoga jezika, što uključuje pregled definicija interpunkcije iz odabrane literature i utemeljenje popisa interpunkcijskih znakova kojima se koristi u francuskome i hrvatskome jeziku. Posebnu ćemo pažnju posvetiti interpunkcijskome načelu na kojemu se temelji interpunkcija dvaju jezika.

U nastavku ćemo pristupiti analizi uporabe konektora i interpunkcije na građi koja se sastoji od znanstvenih članaka na francuskome i hrvatskome jeziku s područja humanističkih znanosti, točnije filologije. Građa se sastoji od 104 znanstvena članka: 52 znanstvena članka na hrvatskome i 52 članka na francuskome jeziku. Svi su francuski članci objavljeni u reviji *Langue française*, a hrvatski u časopisima *Suvremena lingvistika*, *Fluminensia*, *Filologija*, *Rasprave instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* i zborniku radova HDPL-a 2005.

Temeljem analize građe određujemo vrste konektora i interpunkcijske znakove koji se najčešće javljaju u hrvatskim i francuskim znanstvenim tekstovima te uspoređujemo rezultate dobivene za hrvatski i francuski jezik.

Za svaki ćemo jezik posebno izdvojiti one skupine konektora kojima se u najvećoj mjeri koristi u tekstovima znanstvenih članaka. Isto tako unutar pojedinih skupina konektora izdvojiti ćemo one njihove predstavnike koji se, na temelju analize, pokažu najučestalijima.

Zatim ćemo pokazati uporabu pojedinih interpunkcijskih znakova u tekstovima u cjelini, ali i u pojedinim dijelovima teksta (npr. dvotočka i/ili crta u naslovima u hrvatskome i francuskome).

Rad je, sažmimo, usmjeren prikazu uporabe konektora i interpunkcije u znanstvenome diskursu u hrvatskome i francuskome jeziku na temelju odabrane

građe. Na temelju dobivenih rezultata cilj nam je istaknuti sličnosti i razlike u uporabi konektora i interpunkcije u hrvatskome i francuskome znanstvenome diskursu. Usporedbu konektora i interpunkcije u hrvatskome i francuskome jeziku vršimo na temelju odabrane građe znanstvenoga diskursa, što znači da u ovome radu ne donosimo sustavan opis konektora i interpunkcije u hrvatskome i francuskome jeziku, nego naznačujemo njihova glavna obilježja, podudarnosti i razilaženja koja proizlaze iz odabranoge građe znanstvenih tekstova.

U zaključku ćemo se osvrnuti na sve dijelove rada, a posebno na rezultate analize iz kojih ćemo potom istaknuti najvažnije činjenice vezane za uporabu tekstnih veznih sredstava u hrvatskome, odnosno francuskome znanstvenome diskursu.